

УДК 323.285-048.66 (477)

*Добропас Анастасія Володимирівна,
Ковальов Володимир Володимирович, студенти,
Науковий керівник: Єгоричева Світлана Борисівна,
доктор економічних наук, професор
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка» (Україна)*

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ (СЕПАРАТИЗМУ) В УКРАЇНІ

У сучасних умовах повномасштабних воєнних дій протидія фінансуванню тероризму й сепаратизму стає надзвичайно важливим питанням для України. Перебуваючи у складній геополітичній ситуації, маючи значні тимчасово окуповані території, Україна стикається з постійною загрозою тероризму та сепаратизму. Агресивні дії та спроби дестабілізувати суспільно-політичну ситуацію шляхом використання фінансових ресурсів становлять серйозний виклик безпеці та стабільності держави. Більш того, враховуючи стрімкий технологічний розвиток та поширення цифрових фінансових інструментів, існує необхідність постійного вдосконалення методів й засобів протидії потокам коштів, спрямованих на підтримку терористичних та сепаратистських організацій.

Згідно з 5 Рекомендацією Міжнародної групи з протидії відмиванню грошей (FATF), країни повинні криміналізувати фінансування тероризму відповідно до Конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та повинні криміналізувати не лише фінансування терористичних актів, але й фінансування терористичних організацій та терористів навіть за відсутності зв'язку з певним терористичним актом або актами. Країни повинні забезпечити, щоб ці злочини визначалися як предикатні до відмивання коштів [1].

Сепаратизм, як форма тероризму, включає акти насильства, спрямовані на досягнення політичної незалежності, автономії та відокремлення від існуючої державної території за допомогою актів насильства і тероризму. Цей вид тероризму характеризується насильством проти цивільних осіб, державних установ та органів влади на територіях, де діють сепаратистські рухи.

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» визначає правові та організаційні засади функціонування системи моніторингу фінансових операцій, спрямованої на виявлення та запобігання руху коштів, що можуть сприяти терористичній діяльності та іншим видам протиправної діяльності [2].

Відповідно до законів України, Держфінмоніторинг спільно із правоохоронними органами здійснює заходи, спрямовані на попередження та протидію фінансуванню терористичної діяльності, сепаратизму, зокрема, виявляє відповідні типології. Згідно з типологічним дослідженням 2021 року, встановлено, що протягом останніх років благодійними фондами та установами іноземної країни регулярно перераховувались значні суми коштів на рахунки українських неприбуткових організацій (НПО) як благодійна допомога. Надалі зазначені кошти перераховувались на рахунки суб'єктів підприємництва як безповоротна фінансова допомога для сприяння економічному розвитку прикордонної області України, яка межує з цією країною та має серед громадян багато етнічних представників. Було з'ясовано, що використання коштів здійснювалося для прикриття діяльності, спрямованої на дестабілізацію суспільно-політичної ситуації в певних регіонах України шляхом проведення антиукраїнських радикальних акцій та заходів.

У ході іншого розслідування було встановлено, що

протягом декількох років російськими громадськими організаціями було здійснено зарахування/спроби зарахування коштів у вигляді грантів, допомоги, пожертв на користь різних українських НПО, які здебільшого здійснюють діяльність в освітній сфері. Надалі отримані кошти було перераховано на користь різного роду юридичних та фізичних осіб з метою друку видань для подальшого розповсюдження в освітніх навчальних закладах України та організації масових освітніх заходів. Утім, тематика цих заходів дає підстави вважати їх елементами гібридної війни, спрямованими на розповсюдження проросійської інформаційної пропаганди [3, с. 49-50].

На основі аналізу інформації, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, Держфінмоніторинг готує узагальнені матеріали щодо фінансових операцій осіб, які можуть бути пов'язані з фінансуванням тероризму/сепаратизму, а також осіб, які публічно закликають повалення конституційного ладу або зміни державного кордону України. Ці матеріали потім передаються до правоохоронних органів (табл. 1).

Таблиця 1

Держфінмоніторинг України узагальнені матеріали

Зміст узагальнених матеріалів	2021	2022	2023
Щодо фінансових операцій або їх учасників, стосовно яких існують підозри у тероризмі/сепаратизмі та його фінансуванні (у тому числі фінансування незаконних збройних формувань на тимчасово окупованих територіях України).	49	198	33
Щодо фінансових операцій або їх учасників, які можуть бути пов'язані з військовою агресією з боку рф проти України.	29	88	103
Щодо юридичних осіб та фізичних осіб, або пов'язані з ними осіб, до яких застосовано обмежувальні заходи (санкції).	20	56	163
Сума зупинених Держфінмоніторингом фінансових операцій та заблокованих коштів (млрд грн)	0,073	7,7	4,1

Джерело: складено авторами за даними [4].

Таким чином, з огляду на сучасні виклики, такі як військова агресія та окупація територій України, важливо зосередитися на блокуванні фінансових каналів, які підтримують тероризм/сепаратизм. Безпека нашої країни потребує подальшого зміцнення, тому Держфінмоніторинг України постійно вдосконалює свою діяльність з протидії фінансування незаконної військової діяльності.

Література

1. FATF. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation. Paris, 2012. Updated November 2023. URL: www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatfrecommendations.html.

2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

3. Державна служба фінансового моніторингу України. Актуальні методи, способи, інструменти легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму). Київ, 2021. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologiderzhfinmonitoringu>.

4. Державна служба фінансового моніторингу України. Інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за 2021 рік; за 2022 рік; за 2023 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news>.